

UWAGI OGÓLNE

1. Dane w Biuletynie Statystycznym prezentuje się w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)**, opracowanej na podstawie wydawnictwa Biura Statystycznego Wspólnot Europejskich EUROSTAT - „Nomenclature des Activites de Communaute Europeenne - NACE rev. I”.

PKD wprowadzona została z dniem 1 stycznia 1998 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 października 1997 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), (Dz. U. Nr 128 poz.829) z późn. zmianami w miejsce stosowanej Europejskiej Klasyfikacji Działalności.

Dane statystyczne prezentowane są w układzie PKD według sekcji, działów i - w niektórych przypadkach - grup.

2. Prezentowane dane obejmują podmioty gospodarki narodowej bez względu na charakter własności, tj. zaliczane do sektora publicznego i prywatnego. Do sektora publicznego zalicza się podmioty stanowiące własność państwową, jednostki samorządu terytorialnego oraz "mieszaną" z przewagą kapitału podmiotów sektora publicznego. Do sektora prywatnego zalicza się podmioty gospodarki stanowiące własność prywatną krajową (m.in. spółki, spółdzielnie, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, organizacje społeczne, stowarzyszenia, fundacje), zagraniczną (m.in. przedsiębiorstwa zagraniczne drobnej wytwórczości, spółki z wyłącznym udziałem kapitału zagranicznego) oraz "mieszaną" z przewagą kapitału podmiotów sektora prywatnego.

3. Dane opracowano zgodnie z każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej.

4. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

5. Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą, tj. produkcyjną i usługową w celach zarobkowych i na własny rachunek podmiotu prowadzącego tę działalność.

6. W Biuletynie Statystycznym **dane miesięczne i kwartalne** w zakresie:

1) pracujących, zatrudnienia i wynagrodzeń dotyczą podmiotów gospodarki narodowej, w których liczba pracujących do końca 1999 r. przekracza 5 osób, a od 2000 r. - 9 osób, przy czym dane nie obejmują zatrudnionych poza granicami kraju oraz zatrudnionych w organizacjach społecznych, politycznych, związkach zawodowych i in.

W okresach kwartalnych tylko przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem dotyczy pełnej zbiorowości;

2) wyników finansowych przedsiębiorstw niefinansowych dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe i zobowiązanych do sporządzania co kwartał sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym - F-01/I-01 (z wyjątkiem podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest działalność zaklasyfikowana według PKD do sekcji „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, „Rybołówstwo i rybactwo”), przy czym dane do końca 1998r. w zakresie:

- górnictwa i kopalnictwa oraz przetwórstwa przemysłowego dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 50 osób,
- pozostałych rodzajów działalności dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 20 osób, a od 1999 r. wszystkich rodzajach działalności dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

Od 1999 r. wyłączono również działalność zaklasyfikowaną wg PKD do sekcji „Pośrednictwo finansowe”

3) nakładów inwestycyjnych i inwestycji rozpoczętych dotyczą podmiotów gospodarki narodowej, z tym że dane do końca 1999 r. w zakresie:

- górnictwa i kopalnictwa oraz przetwórstwa przemysłowego dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 50 osób,
- pozostałych rodzajów działalności dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 20 osób, a od 2000 r. we wszystkich rodzajach działalności dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób;

4) skupu produktów rolnych:

- za okresy miesięczne dotyczą danych meldunkowych o ilości skupu realizowanego przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej,
- za okresy półroczne (z miesięcznym opóźnieniem) w danych uwzględnia się korekty wynikające ze sprawozdawczości za okresy półroczne obejmującej również skup realizowany przez osoby fizyczne prowadzące skup o wartości przekraczającej 10 tys. zł.

Wskaźniki dynamiki liczone są w zakresie porównywalnym na bazie danych meldunkowych, a po półroczu - po uwzględnieniu korekt wynikających ze sprawozdawczości półrocznej;

5) produkcji sprzedanej przemysłu, budowlano-montażowej oraz sprzedaży detalicznej i hurtowej towarów - dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących do końca 1999r. przekracza 5 osób, a od 2000 r. - 9 osób;

6) produkcji wyrobów i zapasów wyrobów dotyczą podmiotów - producentów wyrobów przemysłowych (we wszystkich rodzajach działalności) ,w których liczba pracujących przekracza 49 osób;

7) dostaw towarów na zaopatrzenie kraju dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących do końca 1999 r. przekracza w górnictwie i kopalnictwie oraz przetwórstwie przemysłowym 50 osób, w pozostałych rodzajach działalności - 20 osób; a od 2000 r. we wszystkich rodzajach działalności - 49 osób;

8) przewozu ładunków i pasażerów obejmują przewozy dokonane przez przedsiębiorstwa transportowe, w których liczba pracujących do końca 1999 r. przekracza 5 osób, a od 2000 r. - 9 osób;

- 9) przeładunków w morskich portach handlowych obejmują przeładunki obrotu morskiego i wewnętrznego dokonane przez wszystkie podmioty działające na terenie morskich portów handlowych.

7. W Biuletynie Statystycznym dane roczne prezentuje się:

- 1) w zakresie porównywalnym z danymi prezentowanymi w okresach miesięcznych i kwartalnych, przy czym sumy niektórych danych miesięcznych i kwartalnych mogą nie być zgodne z danymi narastającymi; dane prezentowane w II półroczu (dane skorygowane) mogą mieć inny zakres podmiotowy niż dane miesięczne z tego roku;
- 2) w niektórych tablicach dodatkowo - w zakresie pełnej zbiorowości danych tak pod względem podmiotowym, tj. obejmującym podmioty bez względu na liczbę pracujących jak i przedmiotowym;
- 3) w tablicach dotyczących skupu produktów rolnych (tabl. 41) oraz produkcji wyrobów (tabl. 44) dane roczne korygowane są w II półroczu o wyniki obejmujące w przypadku:

– skupu - dodatkowo osoby fizyczne prowadzące skup (patrz pkt. 6.4 uwag ogólnych),

– produkcji wyrobów - producentów wyrobów przemysłowych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i nie jest wyższa niż 49 osób. Wskaźniki dynamiki obliczono w warunkach porównywalnych.

8. Ilekroć w Biuletynie jest mowa o sektorze przedsiębiorstw, dotyczy to podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa, łącznie z działalnością usługową; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i kopalnictwa; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, wodę; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego; hoteli i restauracji; transportu, gospodarki magazynowej i łączności; obsługi nieruchomości, wynajmu maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczania artykułów użytku osobistego i domowego, informatyki, pozostałych usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej; odprowadzania ścieków, wywozu odpadów, usług sanitarnych i pokrewnych; działalności związanej z kulturą, rekreacją i sportem oraz pozostałej działalności usługowej.

9. Ilekroć w Biuletynie jest mowa o przemyśle, dotyczy to sekcji EKD: „Górnictwo i kopalnictwo”, „Przetwórstwo przemysłowe” oraz „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę”.

10. Wartość produkcji i wskaźniki dynamiki, jeżeli nie zaznaczono inaczej zostały podane bez wyrównań sezonowych.

11. Wskaźniki produkcji wyrównane sezonowo przy pomocy procedury TRAMO/SEATS - zawierają trend oraz składnik nieregularny. Wyrównanie sezonowe polega na eliminacji efektu zmienności kalendarzowej i zmienności dni roboczych (różnice czasu pracy w kolejnych miesiącach) oraz efektu sezonowości (coroczne, regularne odchylenia od trendu obserwowane w cyklu rocznym).

12. W tablicach - o ile nie zaznaczono inaczej - dane w ujęciu wartościowym oraz wskaźniki struktury podano w cenach bieżących, a wskaźniki dynamiki na podstawie wartości w cenach stałych. Jako ceny stałe w latach 1993 - 1995 przyjęto ceny stałe 1992 r. (średnie ceny bieżące 1992 r.), w latach 1996 - 2000 r. - ceny stałe 1995 r. (średnie ceny bieżące 1995 r.), od 2001 r. - ceny stałe 2000 r. (średnie ceny bieżące 2000 r.), z wyjątkiem obrotów handlu zagranicznego, w przypadku których poczynając od 1993 r. oraz nakładów inwestycyjnych od 1996 r. - jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

13. W przypadku zmian metodycznych oraz zmian w systemie cen stałych - wskaźniki dynamiki obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

14. Dane według sekcji, działów i grup PKD oraz województw opracowano metodą przedsiębiorstw.

15. Niektóre dane mają charakter tymczasowy i mogą ulec zmianie w następnych wydaniach Biuletynu Statystycznego. W momencie wprowadzenia zmiany dane te oznaczone są „*”.

16. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy danych wojewódzkich lub sumy danych z niższych poziomów klasyfikacji PKD - z tytułu zaokrągleń - mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem Polska” lub „ogółem” na wyższych poziomach klasyfikacji PKD.

17. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

18. W tablicach zawierających w boczku okresy miesięczne, w przypadku braku informacji podano dane kwartalne wpisując je na poziomie miesiąca kończącego dany kwartał.

19. Kolejność wyrobów i towarów prezentuje się na podstawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU), wprowadzonej z dniem 1 lipca 1997 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 marca 1997 r. (Dz. U. Nr 42 poz. 264 , z późniejszymi zmianami).

PKWiU została opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur (Nomenclature des Activetés de Communauté Européenne - NACE, Classification of Products by Activity - CPA, Products of the Community - PRODCOM).

20. W stosunku do obowiązującej Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) oraz Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) w Biuletynie Statystycznym zastosowano skróty; skrócone nazwy zostały oznaczone w tablicach znakiem „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

skrót**pełna nazwa****sekcje PKD**

handel i naprawy	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego
obsługa nieruchomości i firm; nauka	obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne

działy PKD

x	produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich
produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich	produkcja skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych
produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz z korka (oprócz mebli), artykułów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
produkcja masy włóknistej oraz papieru	produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru
x	działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji
produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych
produkcja wyrobów z metali	produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń
produkcja maszyn i urządzeń	produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
produkcja maszyn i aparatury elektrycznej	produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, gdzie indziej niesklasyfikowana
produkcja mebli; pozostała działalność produkcyjna	produkcja mebli; działalność produkcyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana

sprzedaż i naprawa pojazdów mechanicznych; sprzedaż detaliczna paliw	sprzedaż, obsługa i naprawa pojazdów mechanicznych i motocykli; sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów samochodowych
handel hurtowy i komisowy	handel hurtowy i komisowy, z wyjątkiem handlu pojazdami mechanicznymi i motocyklami
handel detaliczny; naprawa artykułów użytku osobistego i domowego	handel detaliczny, z wyjątkiem sprzedaży pojazdów mechanicznych i motocykli; naprawa artykułów użytku osobistego i domowego
x	działalność wspomagająca transport; działalność związana z turystyką

grupy PKD

wznoszenie obiektów budowlanych; inżynieria lądowa i wodna	wznoszenie kompletnych obiektów budowlanych lub ich części; inżynieria lądowa i wodna
sprzedaż hurtowa maszyn i urządzeń z wyposażeniem	sprzedaż hurtowa maszyn, sprzętu i dodatkowego wyposażenia

wyroby

mleko	mleko płynne przetworzone
masło	masło oraz inne tłuszcze otrzymywane z mleka
wina owocowe	napoje fermentowane z wyjątkiem moszczy i miodów
plyty wiórowe	plyty wiórowe i podobne plyty drewnopochodne
plyty pilśniowe	plyty pilśniowe z drewna lub innych materiałów drewnopochodnych
masa celulozowa drzewna	masa celulozowa drzewna sodowa lub siarczanowa inna niż do przerobu chemicznego
koks	koks i półkoks z węgla, lignitu lub torfu; węgiel retortowy
polichlorek winylu	polichlorek winylu niez mies z innymi substancjami
aluminium hutnicze	aluminium nieobrobione technicznie czyste-hutnicze
cynk	cynk technicznie czysty

miedź rafinowana	katody i części katod z miedzi rafinowanej
odkurzacze	odkurzacze typu domowego
akumulatory	akumulatory ołowiowe (kwasowe)
samochody osobowe	samochody osobowe ogólnego przeznaczenia

21. Szersze informacje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodyczne publikowane są w zeszytach metodycznych oraz opracowaniach branżowych GUS.

ZNAKI UMOWNE

Kreska (-) - oznacza, że zjawisko nie wystąpiło.

Zero (0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5.

(0,0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.

Kropka (.) - oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.

Znak x - oznacza, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.

Znak * - oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych.

Znak Δ - oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji.

Linia - - oznacza, że dane (wskaźniki) są nieporównywalne z danymi dla wcześniejszych okresów.

⌈Γ - oznacza „w tym”, tj. nie podaje się wszystkich składników sumy.

A - analogiczny okres roku poprzedniego = 100

B - okres poprzedni = 100

C - grudzień roku poprzedniego = 100

I - przeciętna miesięczna 1995 = 100

WYJAŚNIENIA METODYCZNE

1. Dane o produkcie krajowym brutto i wartości dodanej brutto oraz elementach jego rozdysponowania opracowano według zasad systemu rachunków narodowych, zgodnie z zaleceniami „SNA 1993” i „ESA 1995”.

Produkt krajowy brutto obrazuje końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Zasadniczym składnikiem produktu krajowego brutto, od strony jego tworzenia, jest suma wartości dodanej brutto wszystkich sekcji, działów gospodarki narodowej powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów.

Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim.

Produkcję globalną i wartość dodaną brutto prezentuje się w cenach bazowych, natomiast zużycie pośrednie - w cenach nabycia.

Szacunki elementów rozdysponowania PKB opracowywane są oddzielnie dla: spożycia (indywidualnego w sektorze gospodarstw domowych oraz zbiorowego, tj. spożycia w sektorach instytucji rządowych i samorządowych oraz instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych) oraz akumulacji (nakładów brutto na środki trwałe oraz przyrostu rzeczowych środków obrotowych).

Kończącym etapem opracowań PBK jest doprowadzenie do zgodności oszacowanej wartości PBK od strony tworzenia z sumą elementów jego rozdysponowania z uwzględnieniem salda wymiany produktów z zagranicą.

Wyjaśnienia metodyczne odnośnie opracowywania kwartalnych szacunków, od strony jego tworzenia, i rozdysponowania produktu krajowego brutto zostały opublikowane w opracowaniu „Rachunki kwartalne produktu krajowego brutto w latach 1995–2001” GUS, Warszawa 2002.

W wyniku zmian wprowadzanych w rachunkach rocznych, począwszy od danych za 2000r., polegających m.in. na;

- zmianie ujęcia transakcji w rachunkach sektora instytucji rządowych i samorządowych z kasowego na memoriałowe,
- dokonaniu wyceny wartości środków trwałych według cen rynkowych, rewizji poddano również rachunki w ujęciu według kwartałów.

Stąd dane bezwzględne 2000r. ogółem i według kwartałów podano w warunkach porównywalnych z danymi za następne lata ogółem i według kwartałów. Wskaźniki dynamiki obliczono w warunkach porównywalnych.

2. Dane o:

- 1) ludności dla lat 1995-1999 opracowano szacunkowo na podstawie wyników NSP 1988, od 2000 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz danych ze sprawozdawczości bieżącej z ruchu naturalnego i migracji ludności;

2) urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka - rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

3. Dane o pracujących obejmują osoby pełnozatrudnione i niepełnozatrudnione w głównym miejscu pracy.

Do pracujących zaliczono:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy;
- 2) właścicieli i współwłaścicieli jednostek prowadzących działalność gospodarczą łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów oraz osoby zatrudnione przez agentów;
- 5) członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Prezentowane w Biuletynie dane nie obejmują pracujących w rolnictwie indywidualnym oraz w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

4. Dane o przeciętnym zatrudnieniu obejmują osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz w niepełnym, po przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

5. Dane o bezrobociu rejestrowanym dotyczą osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy.

Od 1 stycznia 1997 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych nie obejmuje osób otrzymujących świadczenia lub zasiłki przedemerytalne oraz osób odbywających szkolenie lub staż u pracodawców.

Bezrobotni nie posiadający prawa do zasiłku to zarejestrowane w urzędach pracy osoby poszukujące pracy, które utraciły bądź nie nabyły prawa do zasiłku.

Stopę bezrobocia obliczono jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo.

6. Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Do pracujących zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:

- wykonywały pracę przynoszącą dochód lub zarobek albo pomagały w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej,
- nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, strajku), ale formalnie miały pracę.

Bezrobotni to osoby, które w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, aktywnie poszukiwały pracy i były gotowe ją podjąć. Od I kwartału 2001 r. populacja bezrobotnych, według zaleceń Eurostatu, została ograniczona do osób w wieku 15 - 74 lata.

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej ogółem oraz danej grupy.

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej ogółem oraz danej grupy.

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo w wieku 15 lat i więcej ogółem oraz danej grupy.

7. Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria.

Dane za okresy kwartalne nie uwzględniają wynagrodzeń bezosobowych, wynagrodzeń agencyjno-prowizyjnych i honorariów.

8. Przeciętne wynagrodzenia miesięczne nominalne przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- 1) wynagrodzenia osobowe bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą;
- 2) wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach;
- 3) dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej.
- 4) honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę.

9. Dane o wynagrodzeniach i przeciętnych wynagrodzeniach miesięcznych prezentuje się w ujęciu brutto.

10. Wskaźniki przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia realnego brutto obliczono jako iloraz wskaźnika wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia nominalnego brutto oraz - od 1991 r. - wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych pracowników i pracowników użytkujących gospodarstwa rolne (bez spożycia naturalnego).

11. Dane prezentowane w dziale „Pieniądz” stanowią zbiór wybranych pozycji z zestawienia „Podaż pieniądza M3 i czynniki jego kreacji”, według metodologii dostosowanej przez NBP do standardów obowiązujących w krajach zrzeszonych w Europejskim Systemie Banków Centralnych.

12. Podaż pieniądza M_1 obejmuje:

- 1) pieniądź gotówkowy w obiegu (poza kasami banków), który stanowi różnicę między stanem pieniądza gotówkowego w obiegu, znajdującego się poza NBP, a stanem gotówki w kasach banków;
- 2) depozyty i inne zobowiązania bieżące złotowe i walutowe (łącznie z rachunkami inwestycyjnymi w bankowych biurach maklerskich) gospodarstw domowych, niemonetarnych instytucji finansowych, przedsiębiorstw, instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, instytucji samorządowych, funduszy ubezpieczeń społecznych oraz

depozyty jednodniowe typu overnight. Do końca lutego 2002 r. depozyty jednodniowe ujmowane były w M_2 .

13. Podaż pieniądza M_2 obejmuje:

- 1) pieniądź gotówkowy w obiegu (poza kasami banków);
- 2) depozyty i inne zobowiązania gospodarstw domowych, niemonetarnych instytucji finansowych, przedsiębiorstw, instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, instytucji samorządowych, funduszy ubezpieczeń społecznych; zalicza się tu: depozyty i inne zobowiązania bieżące, depozyty terminowe z terminem pierwotnym do 2 lat włącznie oraz zablokowane, zobowiązania banków z tytułu zabezpieczeń pieniężnych oraz kredyty i pożyczki otrzymane od funduszy i fundacji niefinansowych, w układzie sektorowym;

14. Podaż pieniądza M_3 obejmuje:

- 1) pieniądź gotówkowy w obiegu (poza kasami banków);
- 2) depozyty i inne zobowiązania gospodarstw domowych, niemonetarnych instytucji finansowych, przedsiębiorstw, instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, instytucji samorządowych, funduszy ubezpieczeń społecznych;
- 3) pozostałe składniki M_3 , tj. dłużne papiery wartościowe z terminem pierwotnym do 2 lat włącznie, wyemitowane przez banki, a zakupione przez podmioty niebankowe oraz zobowiązania banków z tytułu operacji z przyrzeczeniem odkupu.

15. Depozyty oraz należności prezentowane są w nowym układzie sektorowym:

- 1) gospodarstwa domowe obejmują osoby prywatne, rolników indywidualnych i przedsiębiorców indywidualnych zatrudniających do 9 osób włącznie (do końca lutego 2002 r. zaliczanych do podmiotów gospodarczych);
- 2) niemonetarne instytucje finansowe zastąpiły niebankowe instytucje finansowe (do końca lutego 2002 r. zaliczane do podmiotów gospodarczych);
- 3) przedsiębiorstwa, obejmują przedsiębiorstwa i spółki państwowe i prywatne oraz spółdzielnie (do końca lutego 2002 r. zaliczane do podmiotów gospodarczych);
- 4) instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych obejmują podmioty nie nastawione na zysk (m.in. instytucje dobroczynne, związki zawodowe, towarzystwa naukowe, partie polityczne, kościoły), zaliczane do końca lutego 2002 r. do podmiotów gospodarczych;
- 5) instytucje samorządowe obejmują jednostki i samorządu terytorialnego (operacje dokonywane z nimi przez system bankowy zaliczane były, do końca lutego 2002 r., do zadłużenia netto sektora budżetowego);
- 6) fundusze ubezpieczeń społecznych obejmują ZUS i KRUS oraz zarządzane przez nie fundusze oraz kasy chorych (podmioty te zaliczane były, do końca lutego 2002 r., odpowiednio do funduszy celowych budżetu państwa oraz do budżetu państwa).

16. Aktywa krajowe netto obejmują:

1) należności od gospodarstw domowych, niemonetarnych instytucji finansowych, przedsiębiorstw, instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, instytucji samorządowych, funduszy ubezpieczeń społecznych, na które składają się kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, odsetki zapadłe należności banków z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu oraz należności z tytułu dłużnych papierów wartościowych;

2) zadłużenie netto instytucji rządowych szczebla centralnego, t.j. saldo należności i zobowiązań systemu bankowego wobec jednostek zaliczanych do końca lutego 2002 r. do budżetu państwa i funduszy celowych budżetu państwa z wyłączeniem kas chorych, ZUS, KRUS oraz zarządzanych przez nie funduszy;

3) saldo pozostałych pozycji (netto), na które składają się przede wszystkim należności i zobowiązania wynikające z działalności własnej banków i NBP (m.in. fundusze własne, koszty i dochody, majątek trwały, rozliczenia międzybankowe i międzyoddziałowe), odsetki zapadłe od należności oraz odsetki naliczone od zobowiązań banków i NBP. Od końca lutego 2002 r. włączono dodatkowo depozyty i papiery wartościowe z terminem pierwotnym dłuższym niż 2 lata.

17. Aktywa zagraniczne netto stanowią różnicę pomiędzy całością należności NBP i banków komercyjnych od nierezydentów a zobowiązaniami wobec nierezydentów, z wyłączeniem kapitału (fundusze własne podstawowe i uzupełniające) wniesionego przez podmioty zagraniczne do polskich banków.

18. Podatki pośrednie obejmują: podatek od towarów i usług (wprowadzony od 5 lipca 1993r. a w rolnictwie - od 4 września 2000r.), i podatek akcyzowy (wprowadzony od 5 lipca 1993 r.), oraz podatek od gier losowych i zakładów wzajemnych (wprowadzony od 10 grudnia 1992 r.).

19. Ubezpieczenia społeczne obejmują dotacje do: Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytalno-Rentowego, Funduszu Prewencji i Rehabilitacji, Funduszu Alimentacyjnego oraz świadczenia na rzecz osób fizycznych.

20. Zgodnie z metodologią statystyki finansów sektora instytucji rządowych i samorządowych (GFS), opracowaną przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy:

1. dochody kapitałowe to przychody ze sprzedaży niefinansowych aktywów kapitałowych, włączając ziemię, aktywa niematerialne, zapasy, środki trwałe, tj. budynki, budowle i wyposażenie, którego wartość przewyższa określoną minimalną wielkość, a termin wykorzystania w procesie produkcji wynosi ponad jeden rok oraz jednokierunkowe transfery ze źródeł pozarządowych przeznaczone na finansowanie wydatków kapitałowych.

2. wydatki kapitałowe to płatności ponoszone na nabywanie ziemi, aktywów niematerialnych, zapasów rządowych i aktywów niefinansowych niemilitarnego przeznaczenia, których wartość przewyższa określoną minimalną wielkość, a termin wykorzystania w procesie produkcji wynosi ponad jeden rok; tutaj także włącza się transfery kapitałowe;

3. pożyczki udzielone minus spłaty obejmują transakcje instytucji rządowych i samorządowych związane z długiem i roszczeniami z tytułu posiadanego kapitału akcyjnego innych sektorów gospodarki, dokonywane dla celów prowadzenia polityki państwowej, a nie zarządzania płynnością finansową czy osiągania dochodów. Pożyczki udzielone minus spłaty zawierają pożyczki udzielone brutto i nabycie akcji pomniejszone o spłaty wcześniej udzielonych przez

rząd pożyczek i rządową sprzedaż akcji. Dla określenia rozmiarów deficytu lub nadwyżki sektora instytucji rządowych i samorządowych pożyczki udzielone minus spłaty grupowane są z dochodami i wydatkami, a nie z finansowaniem.

Dane prezentowane są w ujęciu kasowym oraz po wyeliminowaniu transferów wewnętrznych.

21. Przez państwowy dług publiczny rozumie się nominalne zadłużenie podmiotów sektora finansów publicznych ustalone po wyeliminowaniu przepływów finansowych pomiędzy podmiotami należącymi do tego sektora.

Państwowy dług publiczny obejmuje zobowiązania sektora finansów publicznych z następujących tytułów;

- 1) wyemitowanych papierów wartościowych opiewających na wierzytelności pieniężne;
- 2) zaciągniętych kredytów i pożyczek;
- 3) przyjętych depozytów;
- 4) wymaganych zobowiązań.

22. Dług krajowy Skarbu Państwa obejmuje;

- 1) zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu skarbowych papierów wartościowych wyemitowanych na rynek krajowy;
- 2) pozostały dług Skarbu Państwa z tytułu: zobowiązań wymaganych, zobowiązań z tytułu niepodwyższania płac w sferze budżetowej, zobowiązań wobec związków zawodowych, przedpłat na samochody, zadłużenie Funduszu Pracy.

23. Dług zagraniczny Skarbu Państwa obejmuje;

- 1) zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu skarbowych papierów wartościowych wyemitowanych na rynek międzynarodowy, tj.;

a) obligacje zagraniczne;

-obligacje nominowane w walutach obcych, przeznaczone dla inwestorów zagranicznych i sprzedawane poza krajem, w walucie którego są nominowane (euroobligacje),

-obligacje emitowane na rynkach zagranicznych nominowane w walucie kraju, w którym są sprzedawane, obligacje typu Brady'ego - obligacje wyemitowane w październiku 1994r. w ramach redukcji i restrukturyzacji zadłużenia wobec banków komercyjnych zrzeszonych w

Klubie Londyńskim;

- 2) kredyty zaciągnięte.

24. Dane dotyczące wyników finansów przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do nowelizacji ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591 z późniejszymi zmianami) ogłoszonej w Dz. U. Nr 113, poz. 1186 z dnia 9 XI 2000 r.

25. Przychody z całokształtu działalności obejmują:

1) przychody netto ze sprzedaży w kraju i na eksport wytworzonych przez jednostkę produktów (wyrobów gotowych, półfabrykatów oraz usług), a także opakowań, wyposażenia i usług obcych, jeżeli są one fakturowane odbiorcom łącznie z produktami;

2) przychody ze sprzedaży towarów i materiałów, tj. nabytych w celu odsprzedaży w stanie nieprzetworzonym rzeczowych aktywów obrotowych oraz produktów przez siebie wytworzonych jeśli sprzedawane są one w sieci własnych sklepów obok towarów obcej produkcji.

Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem upustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT);

3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa.

Uwaga. W 2002 r. pozostałe przychody operacyjne obejmują tylko zysk ze sprzedaży niefinansowych aktywów trwałych, a do 2001 r. zawierały przychody ze sprzedaży lub wpływy z likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz inwestycji (w 2002 r. środków trwałych w budowie);

4) przychody finansowe, tj. kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji (sprzedaży), zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi

Uwaga. W 2002 r. wykazuje się zysk ze zbycia inwestycji oraz nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi, a do 2001 r. odrębnie przychody i koszty z tego tytułu.

26. Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

1) koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów związany z podstawową działalnością operacyjną do którego zaliczono wartość sprzedanych towarów i materiałów oraz koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;

2) pozostałe koszty operacyjne, tj. koszty związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub całość wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na prawne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązanie (straty z transakcji gospodarczych w

toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe.

Uwaga. W 2002 r. pozostałe koszty operacyjne obejmują stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, a do 2001 r. zawierały wartość sprzedanych składników majątku trwałego;

3) koszty finansowe, tj. m.in. odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, stratę ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżkę ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

Uwaga. W 2002 r. wykazuje się stratę ze zbycia inwestycji oraz nadwyżkę ujemnych różnic nad dodatnimi, a do 2001 r. odrębnie przychody i koszty z tego tytułu.

27. Wyniki finansowe:

1) wynik ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów stanowi różnicę między przychodami netto osiągniętymi ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów a kosztami poniesionymi na ich uzyskanie (koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów);

2) wynik na pozostałej działalności operacyjnej stanowi różnicę między pozostałymi przychodami operacyjnymi a pozostałymi kosztami operacyjnymi. Od 2002 r. zawiera część zdarzeń nadzwyczajnych związanych z działalnością operacyjną;

3) wynik działalności operacyjnej stanowi różnicę między przychodami netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, z uwzględnieniem dotacji, upustów, rabatów i innych zwiększeń lub zmniejszeń, bez podatku od towarów i usług, oraz pozostałymi przychodami operacyjnymi a wartością sprzedanych produktów, towarów i materiałów wycenionych w kosztach wytworzenia albo cenach nabycia, albo zakupu, powiększoną o całość poniesionych od początku roku obrotowego kosztów ogólnych zarządu, sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz pozostałych kosztów operacyjnych;

4) wynik operacji finansowych stanowi różnicę między przychodami finansowymi, w szczególności z tytułu dywidend (udziałów w zyskach), odsetek, zysków ze zbycia inwestycji, aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżki dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi, a kosztami finansowymi, w szczególności z tytułu odsetek, strat ze zbycia inwestycji, aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżki ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi;

5) wynik finansowy na działalności gospodarczej jest sumą wyników finansowych: na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, na pozostałej działalności operacyjnej oraz na operacjach finansowych;

6) wynik zdarzeń nadzwyczajnych stanowi różnicę między zyskami nadzwyczajnymi a stratami nadzwyczajnymi.

Wynik zdarzeń nadzwyczajnych został zawężony do finansowych skutków zdarzeń trudnych do przewidzenia występujących poza działalnością operacyjną jednostki. Do zdarzeń nadzwyczajnych nie są kwalifikowane zdarzenia, takie jak: zmiana metod produkcji, sprzedaż

zorganizowanej części jednostki, zaniechania lub zawieszenia części działalności, postępowania układowe;

7) wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, skorygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych;

8) obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych i płatności z nim zrównanych, na podstawie odrębnych przepisów (wpłaty z zysku po opodatkowaniu podatkiem dochodowym na rzecz budżetu przez przedsiębiorstwa państwowe i jednoosobowe spółki skarbu państwa).

Wpływający na wynik finansowy podatek dochodowy za dany okres sprawozdawczy obejmuje: część bieżącą i część odroczną. Część odroczna stanowi różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odrocznego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego;

9) wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

28. Aktywa obrotowe oraz zobowiązania:

1) aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują: zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe;

2) należności krótkoterminowe obejmują ogół należności z tytułu dostaw i usług oraz całość lub część należności z innych tytułów niezaliczonych do aktywów finansowych, a które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego;

3) inwestycje krótkoterminowe są krótkoterminowymi aktywami nabytymi w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów;

Inwestycje krótkoterminowe zastąpiły dwie, występujące do 2001 r. pozycje majątku obrotowego - papiery wartościowe przeznaczone do obrotu oraz środki pieniężne;

4) krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe są rozliczeniami, które trwają nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia bilansowego;

5) zobowiązania są wynikającym z przeszłych zdarzeń obowiązkiem wykonania świadczeń o wiarygodnie określonej wartości, które powodują wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki;

6) zobowiązania krótkoterminowe są ogółem zobowiązań z tytułu dostaw i usług, a także całość lub część pozostałych zobowiązań, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego. Od 2002 r. nie zawierają funduszy specjalnych;

- 7) zobowiązania długoterminowe są ogółem zobowiązań, których okres spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, z wyjątkiem zobowiązań z tytułu dostaw i usług.

29. Wskaźniki:

- 1) wskaźnik rentowności ze sprzedaży jest to relacja wyniku ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- 2) wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) wskaźnik rentowności obrotu brutto jest to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności;
- 4) wskaźnik rentowności obrotu netto jest to relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 5) wskaźnik płynności finansowej I stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych;
- 6) wskaźnik płynności finansowej II stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych.

Uwaga. Wartość przychodów z całokształtu działalności oraz kosztów ich uzyskania zaprezentowano zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami ustawy o rachunkowości, tj. do 2001 r. przed nowelizacją, a od 2002 r. po jej nowelizacji.

30. Przedmiotem obserwacji cen w zakresie produkcji sprzedanej przemysłu, produkcji budowlano-montażowej oraz usług transportu, gospodarki magazynowej i łączności:

- w 1995 r. były ceny „netto”, tj. bez obciążeń podatkiem od towarów i usług, łącznie z podatkiem akcyzowym oraz pomniejszone o ewentualne rabaty i upusty.
- od 1996 r. są ceny „bazowe”, tj. bez obciążeń podatkiem od towarów i usług oraz podatkiem akcyzowym, pomniejszone o ewentualne rabaty i upusty a powiększone o dotacje do produktu.

Z uwagi na powyższe zmiany metodologiczne dotyczące kategorii obserwowanej ceny nie zaleca się obliczania wskaźników cen przy podstawach innych niż publikowane.

Wskaźniki cen:

- 1) produkcji sprzedanej przemysłu (tj. górnictwa i kopalnictwa, przetwórstwa przemysłowego oraz wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, wodę) opracowano na podstawie miesięcznego badania cen wyrobów i usług faktycznie uzyskiwanych przez dobrane w sposób celowy podmioty gospodarcze zaklasyfikowane do wyżej wymienionych sekcji. Badaniem objęto ok. 3,2 tys.(ok.10%) podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (do końca 1999 r. - 5 osób).

W celu uzyskania wskaźników cen dla każdego rodzaju działalności obliczane są kolejno:

- a) wskaźniki cen przy podstawie miesiąc poprzedni = 100:

- dla szeregu przedsiębiorstw - jako średnie ważone indywidualnych wskaźników cen reprezentantów przy zastosowaniu, jako systemu wag, wartości ich sprzedaży w badanym miesiącu,
  - dla szeregu grup, działów i sekcji - jako średnie wskaźników cen agregatów niższego szeregu ważone ich pełną wartością sprzedaży w badanym miesiącu.
- b) wskaźniki cen przy innych podstawach - jako średnie wskaźników cen agregatów niższych szeregu ważone w 1995r. wartością ich sprzedaży z 1992 r., w latach 1996 - 2000 .
- wartością sprzedaży z 1995 r. , a od 2001r. - wartością sprzedaży z 2000r. Wartości te uaktualniane są miesięcznie o zmiany cen i zmiany struktury sprzedaży zachodzące w kolejnych miesiącach roku, którego dotyczą wskaźniki cen.

Wskaźniki cen obrazują dynamikę cen wynikającą z faktycznie wprowadzonych zmian cen, jak i zmian w strukturze asortymentowej sprzedaży i strukturze odbiorców;

- 2) produkcji budowlano-montażowej uzyskano na podstawie miesięcznego badania cen robót realizowanych przez, dobrane w sposób celowy, podmioty gospodarcze, zaklasyfikowane do sekcji „Budownictwo”, tj. przez ok. 500 przedsiębiorstw budowlano-montażowych(4%), w których liczba pracujących przekracza 9 osób (do końca 1999 r. - 5 osób). Sposób obliczania wskaźników cen jest analogiczny jak opisany w pkt. 27.1;
- 3) usług transportu, gospodarki magazynowej i łączności uzyskano na podstawie miesięcznego badania cen usług, świadczonych przez dobrane w sposób celowy podmioty gospodarcze zaklasyfikowane do sekcji „Transport, gospodarka magazynowa i łączności”, tj. przez ok. 270 (8%) przedsiębiorstw.

Wskaźniki cen na szczeblu przedsiębiorstw obliczone są jako średnie indywidualnych wskaźników cen reprezentantów usług ważone wartością ich sprzedaży w badanym miesiącu. Do obliczania agregatowych wskaźników cen przyjęto do 2000r. strukturę sprzedaży agregatów niższego szeregu z 1995 r. , a od 2001r. - strukturę sprzedaży z 2000r.

31. Wskaźniki cen nakładów inwestycyjnych uzyskano na podstawie wskaźników cen nakładów na środki trwałe (tj. budynków i budowli, maszyn, urządzeń technicznych, narzędzi oraz środków transportu z produkcji krajowej i z importu oraz wskaźników cen innych nakładów) oraz pozostałych nakładów po wyeliminowaniu wartości odsetek od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

32. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych uzyskano na podstawie obserwacji zmian cen wytypowanych towarów i usług konsumpcyjnych (1700-2000 w różnych latach) notowanych w 310 rejonach na terenie całego kraju.

Wskaźniki cen obliczono przyjmując jako system wag roczną strukturę wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług z roku poprzedzającego rok badany:

W związku z wprowadzeniem od 1999 r. Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według celu zaadoptowanej na potrzeby Zharmonizowanych Wskaźników Cen Konsumpcyjnych (COICOP/HICP), zamieszczone w Biuletynie Statystycznym wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych są porównywalne z poprzednio publikowanymi jedynie na szczeblu ogółem.

33. Wskaźniki cen transakcyjnych eksportu i importu obliczono na podstawie obserwacji cen wybranych towarów na najniższym szczeblu PCN, przy wykorzystaniu danych o obrotach w handlu zagranicznym (w imporcie na warunkach cif, w eksporcie na warunkach fob).

Źródłem danych jest dokument zgłoszenia celnego SAD. Wskaźniki cen na najniższym szczeblu agregacji PCN obliczane są jako „unit value”.

Wskaźniki cen na wyższych szczeblach agregacji opracowano:

- miesięczne i kwartalne - jako relację wskaźników dynamiki wartości obrotów w złotych do wskaźników dynamiki wolumenu obrotów,
- miesięczne narastające i roczne, przyjmując jako system wag strukturę wartości obrotów z roku badanego.

„Terms of trade” określa relację zmian cen towarów eksportowanych do zmian cen towarów importowanych.

34. Dane o cenach skupu produktów rolnych dotyczą cen przeciętnych (obliczonych jako iloraz wartości i ilości poszczególnych produktów) płaconych w danym okresie przez jednostki skupujące produkty rolne bezpośrednio od producentów rolnych.

(Patrz uwagi ogólne na str. 7, pkt 6.4)

35. Źródłem informacji o cenach produktów rolnych uzyskiwanych przez rolników na targowiskach są miesięczne informacje korespondentów rolnych GUS (notowania w połowie miesiąca). Przeciętne ceny w miesiącu obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali całego kraju i województw.

36. Prezentowany podział nakładów inwestycyjnych opracowano według zasad systemu rachunków narodowych, zgodnie z zaleceniami „ESA 1995”. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe;
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem);
- środki transportu;
- inne, tj. melioracje szczegółowe, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych oraz od 1995 r. inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto koszty obsługi zobowiązań zaciągniętych w celu sfinansowania zakupu, budowy lub ulepszenia środka trwałego (określonych do 31.XII.2001 r. jako odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych) za okres realizacji inwestycji (uwzględnione wyłącznie w danych wyrażonych w cenach bieżących).

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Dane dotyczące 2002 r. prezentuje się w dostosowaniu do uregulowań wprowadzonych Ustawą z dnia 9 XI 2000 r. o zmianie ustawy o rachunkowości (Dz. U. Nr 113, poz. 1186), obowiązującej od 1 I 2002 r.

37. Prezentowane dane o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych dotyczą podmiotów gospodarczych, w których proces przekształceń własnościowych zakończono i obejmują:

- sprywatyzowane jednoosobowe spółki Skarbu Państwa powstałe w wyniku przekształcenia (komercjalizacji) przedsiębiorstw państwowych,
- przedsiębiorstwa państwowe sprywatyzowane metodą bezpośrednią z mocy ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (art.37) i ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (art. 39),
- przedsiębiorstwa państwowe zlikwidowane z przyczyn ekonomicznych, tj. z mocy ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (art. 19).

Dane o spółkach sprywatyzowanych dotyczą jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, w których dokonano sprzedaży większościowych pakietów akcji lub udziałów, a od 1997 r. dotyczą również spółek uczestniczących w Programie Narodowych Funduszy Inwestycyjnych (NFI).

38. Od 1998 r. w ramach działań dostosowawczych statystyki rolnictwa do wymogów Eurostatu zrezygnowano z dotychczas prowadzonych kwartalnych spisów pogłowia zwierząt podstawowych gatunków na rzecz prowadzenia odrębnych badań pogłowia trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego oraz bydła, owiec, drobiu i związanej z tymi gatunkami produkcji zwierzęcej. Wprowadzono nowe kategorie (grupy) produkcyjno-użytkowe (dotychczas wiekowe) struktury stada. Badania pogłowia trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego prowadzone są 3-krotnie w roku - w kwietniu według stanu w końcu marca, w sierpniu według stanu w końcu lipca i w grudniu według stanu w końcu listopada, a badania pogłowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich - 2-krotnie w roku - według stanu w czerwcu i grudniu.

39. Dane o wartości produkcji sprzedanej przemysłu (tj. górnictwa i kopalnictwa, przetwórstwa przemysłowego oraz wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, wodę) i budowlano-montażowej prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, łącznie natomiast z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – tzw. cenach bazowych.

Wartość produkcji budowlano-montażowej wyrażona w cenach bazowych, z uwagi na nie występujący podatek akcyzowy i dotacje przedmiotowe, równa się wartości wyrażonej w cenach producenta.

40. Dane o produkcji sprzedanej przemysłu dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i kopalnictwo”, „Przetwórstwo przemysłowe” oraz „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę” i obejmują:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów , półfabrykatów i części własnej produkcji (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty);
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej.

Dane o sprzedaży produkcji budowlano-montażowej dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju przez podmioty gospodarcze budowlane, (tj. zaliczone zgodnie z PKD do sekcji „Budownictwo”), polegających na wznoszeniu budynków i budowli począwszy od przygotowania terenu przez zróżnicowany zakres robót ziemnych, fundamentowych (stan zerowy), wykonania elementów nośnych, przegród budowlanych, układaniu i pokrywaniu dachów (stan surowy) do robót montażowych, instalacyjnych i wykończeniowych. We wszystkich tych kategoriach zawarte są odpowiednie prace związane z budową, przebudową, rozbudową, odbudową, remontem i konserwacją stałych i tymczasowych obiektów budowlanych.

41. Wybrane wskaźniki progностyczne koniunktury oblicza się na podstawie prowadzonych co miesiąc badań opinii dyrektorów przedsiębiorstw metodą testu koniunktury (działalność produkcyjna - od połowy 1992 r., produkcja budowlano-montażowa - od połowy 1993 r. handel detaliczny - od października 1993 r.), zharmonizowanych z odpowiednimi zaleceniami Komisji Europejskiej dla krajów członkowskich Unii Europejskiej. Horyzont czasowy pytań wynosi trzy miesiące. Wskaźniki są obliczane w formie sald powstających jako różnica między procentem odpowiedzi pozytywnych i negatywnych. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury jest średnią arytmetyczną z ważonych sald (różnica między procentem odpowiedzi pozytywnych i negatywnych) odnoszących się do pytań o aktualną oraz przewidywaną ogólną sytuację ekonomiczną przedsiębiorstwa. Zob. zeszyt metodyczny „Badanie koniunktury” W-wa, marzec 1994, GUS i „Badania koniunktury - Koniunktura w przemyśle , budownictwie i handlu” - kwartalnik GUS. Wskaźniki koniunktury zostały wyrównane sezonowo przy pomocy procedury X11 ARIMA.

42. Dane dotyczące:

- 1) przewozów ładunków obejmują przewozy w komunikacji krajowej i międzynarodowej dokonane taborem przedsiębiorstw transportowych;
- 2) przewozów pasażerów obejmują przewozy pasażerów zarówno w ruchu krajowym, jak i międzynarodowym w komunikacji regularnej (na podstawie ogłoszonego rozkładu jazdy) i komunikacji nieregularnej (np. przewozy wycieczkowe, kolonijne) dokonane przez przedsiębiorstwa transportowe.

43. Dane o sprzedaży detalicznej towarów obejmują sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych dokonywaną przez punkty sprzedaży detalicznej, placówki gastronomiczne oraz inne punkty sprzedaży (np. składy, magazyny), w ilościach wskazujących na zakupy dla potrzeb indywidualnych nabywców.

44. Dane o sprzedaży hurtowej towarów obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych i obcych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw

handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego.

Sprzedaż hurtowa realizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe dotyczy sprzedaży towarów przez przedsiębiorstwa zaliczane do działu „Handel hurtowy i komisowy, z wyjątkiem handlu pojazdami mechanicznymi i motocyklami.

45. Dostawy na zaopatrzenie kraju to ilość wytworzonych w kraju produktów, pomniejszona o ich eksport i powiększona o import oraz skorygowana o saldo zmiany stanu zapasów u producenta.

46. Dane o obrotach handlu zagranicznego od 1992 r. obejmują obroty rejestrowane wyłącznie na podstawie dokumentu odprawy celnej jakim jest Jednolity Dokument Administracyjny SAD.

47. Od 1992 r. obroty towarowe handlu zagranicznego, zgodnie z metodologią Departamentu Statystyki ONZ, opracowywane są w oparciu o formułę „handlu specjalnego”, i obejmują przywóz z zagranicy i wywóz za granicę wszystkich towarów bez względu na formę płatności, które zostały poddane odprawie celnej ostatecznej lub procedurze uszlachetniania.

W obrotach bieżących handlu zagranicznego wg formuły „handlu specjalnego” nie uwzględnia się;

- obrotów wolnych obszarów celnych i składów celnych z zagranicą ,
- reeksportu bezpośredniego i importu na reeksport bezpośredni,
- usług , z wyjątkiem obrotu uszlachetniającego wg metody brutto,
- remontów,
- budownictwa,
- patentów, licencji, know-how.

48. Obrót uszlachetniający liczony:

- metodą brutto obejmuje wartość powierzonego do uszlachetnienia surowca oraz wartość usługi uszlachetniającej,
- metodą netto obejmuje wartość samej usługi uszlachetniającej bez wartości powierzonego surowca.

49. Dane o obrotach handlu zagranicznego, tj. eksportu podaje się na warunkach fob, a importu – cif.

50. W statystyce handlu zagranicznego i taryfach celnych od 1 I 1994 r. obowiązuje Polska Scalona Nomenklatura Towarowa Handlu Zagranicznego PCN oparta na angielskim tekście Nomenklatury Scalonej (CN).

51. Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Handlu SITC wydana została przez Departament Statystyki ONZ w 1950 r., w celu klasyfikowania wszystkich towarów objętych handlem międzynarodowym.

52. Dane dotyczące obrotów według grup krajów wykazywane są w imporcie - według kraju pochodzenia, w eksporcie - według kraju przeznaczenia. Za kraj pochodzenia uważa się kraj, w którym towar został wytworzony, obrobiony lub przerobiony i w tym stanie nadszedł do polskiego obszaru celnego. Za kraj przeznaczenia przyjmuje się kraj, w którym towar zostanie ostatecznie zużyty.

53. Obroty handlu zagranicznego przedstawiono według następujących grup krajów:

- 1) grupa I - kraje rozwinięte gospodarczo: Kanada, Stany Zjednoczone, kraje europejskie poza wymienionymi w grupie III i IV, Australia i Nowa Zelandia, Izrael, Japonia, Rep. Pd. Afryki; w ramach tej grupy wyodrębniono ugrupowanie gospodarcze Unię Europejską (do 31 X 1993 r. – EWG) - grupa II, do której zaliczane są: Austria (od 1 I 1995 r.), Belgia, Dania, Finlandia (od 1 I 1995 r.), Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Luksemburg, Niderlandy, Niemcy, Portugalia, Szwecja (od 1 I 1995 r.), W. Brytania, Włochy;
- 2) grupa III - kraje rozwijające się gospodarczo: kraje Afryki (poza Rep. Pd. Afryki), Ameryki Środkowej i Południowej, Azji (poza Izraelem i Japonią, łącznie z azjatyckimi krajami b. ZSRR), Oceanii (Polinezja, Mikronezja i Melanezja) oraz kraje b. Jugosławii (od 1 I 1996 r. bez Słowenii). Ponadto do tej grupy zalicza się obroty, których krajów pochodzenia lub przeznaczenia nie udało się ustalić z dokumentów celnych;
- 3) grupa IV - kraje Europy Środkowo-Wschodniej: europejskie kraje b.ZSRR, tj. Białoruś, Estonia, Litwa, Łotwa, Mołdowa, Rosja, Ukraina oraz Albania, Bułgaria, Republika Czeska, Rumunia, Słowacja, Słowenia (od 1 I 1996 r.), Węgry.

54. Przeliczenia z walut obcych na złote dokonuje się według aktualnej tabeli kursowej Narodowego Banku Polskiego.

55. Źródłem danych o ruchu granicznym są badania ciągłe Straży Granicznej, polegające na rejestracji przekroczeń granicy na wszystkich przejściach granicznych. Dane te dotyczą wszystkich osób które przekroczyły granicę Polski, bez względu na cel podróży, długość pobytu i kierunek ruchu (do i z Polski) w ramach paszportowego i małego ruchu granicznego. Nie uwzględniają natomiast załóg obsługujących środki transportu: samoloty, pociągi, statki i inne jednostki pływające oraz osób przekraczających granicę w ramach ruchu uproszczonego.